

Soru: Organ naklinin dini hükmü nedir?

Cevab: Organ naklinin kısaca tarihçesini vermek gerekirse, yaklaşık 18.yüz yılda başlayan organ nakli, giderek geliştirilmiş 19. yüzyılda insandan insana doku ve organ nakline başlanmış, önceleri deri, kas nakli şeklinde başlayan bu tedavi, giderek gelişmiş kalp, böbrek, kemik iliği gibi hayati organların nakli konumuna gelmiştir.

Ancak insandan insana organ nakli böylesine önemli bir tedavi yöntemi olmasının yanı sıra, bazı dini ve hukuki sorunları da beraberinde getirmiştir.

Lakin şunu da bilmek gerekir ki, organ nakli İslam fıkhında yabancı bir şey değildir. Şöyle ki, İslam alimlerinin evvelkilerini teşkil eden ulama, insanın cüzünden istifade etmenin caiz olup olmaması konusunda tartışmışlardır.

Fetevayı Hindiye adlı esere baktığımız zaman, Ebu Hanifenin talebelerinden olan aynı zamanda da mezhebini toplayan İmamı Muhammed El-Hasan Eş- Şeybani'nin bu konuya ışık

Organ nakli hakkında geniş açıklama

Yazar Ali Kara

Çarşamba, 24 Aralık 2008 14:49 - Son Güncelleme Çarşamba, 24 Aralık 2008 18:35

tutması açısından şu sözünü görürüz: Kişinin tedavi için koyun, katır, at gibi hayvanların kemiğini kullanması caizdir. Lakin necaset li aynihi (kendinin bütün cüzlerinin necis) olduğu için domuzun; hürmetine/kıymetine binaen de insanın kemiğini tedavi için kullanılması tahrimen mekruhtur.

Bu görüşe göre insan, ister canlı olsun ister ölü olsun cüzünden istifade etmek caiz değildir. Zira insan keremli bir varlıktır, cüzlerinin bezl edilmesi (uluorta saçılması) caiz olmaz.

Aynı zamanda Ebu Davud'un ve Muvatta'nın rivayetine göre H.z. Peygamber (aleyhis selamın) **“Ölünün kemiğini kırmak, diri iken kemiğini kırmak gibidir”** malindeki hadisi şerif bu görüşü teyitlemektedir.

Şafiler ise, nasıl ki hayvanın cüzünden istifade etmek caiz ise, zor durumda kalan kişi için, insan cüzünden istifade etmek caizdir, demişlerdir.

Maliki fukahası da, bunun cevazı konusunda ihtilaf etmiştir, lakin sahih olan bunun muzdar/çaresizlik halinde olan kişi için caiz olmasıdır.

Günümüzdeki organ naklinin caiz olup olmadığına gelince; güncel olan bu mesele hakkında ne naslarda, nede elimizde mevcut olan kılasik kitaplarda açık bir ifadenin bulunmadığı bir gerçektir. Zira Kur'an ve sünnet, gerekli gördüğü bazı konularda ayrıntılı hükümleri koymakla beraber, genel olarak bütün hükümlerin ayrıntısını koymayıp zamanla çıkacak olan meseleler için geçerli bir takım kaideler getirmek le yetinmiştir. Bu da Kur'an ve Sünnetin kıyamete kadar kaynak ve ölçü olmasının neticesidir.

Böyle olunca, İslam ulamasını yeni bir tedavi şekli olan organ nakli konusunda başlangıçta terettütlü olmuştur ki, buda her bir yenilik karşısında ümmetin dağılıp parçalanmaması için gerekli olan şeydir. Ancak organ naklinin günümüzde altarnatifi olmıyan bir tedavi olması görüldükten sonra, bu teretütler ve çekimserlikler terk edilmiştir.

Organ nakli hakkında geniş açıklama

Yazar Ali Kara

Çarşamba, 24 Aralık 2008 14:49 - Son Güncelleme Çarşamba, 24 Aralık 2008 18:35

Nitekim 1988 tarihinde Sudi Arabistan'da Cidde şehrinde toplanan İslam Fıkhi akademisi (yani Mecma-ul fıkhiyye), toplantıya gelen tabiplerle de mütealalarından sonra organ naklini belli şartlarla caiz görmüşlerdir.

Yukarda geçen bu kurul, organın naklinin caiz olabilmesi için şu şartları ileri sürdüler:

* Organ naklinde zaruret olacak.

* Doktorlar da, bu tedavi ile hastanın iyileşmesine dair güçlü kanaat olacak.

* Organı alınacak olan kimsenin izninin veya öldükten sonra varisinin izninin olması.

* Organı alınacak olan kişinin ölümünün kesin olması, bu da İslam hukukuna göre kalbin ve dimağın her ikisinin ölmesi ile olur. Zira ölünün yıkanması, kefenlenmesi, hanımının iddeti ve miras gibi şer-i olan hükümler, bu ikisinin (kalb-dimağ) ölümüne bağlıdır. Dolayısı ile kişi tıbben öldü deyip de, kalbi daha henüz atma esnasında (bitkisel hayatta iken), uzvunu alıp başkasına nakil etmek caiz değildir.

* Organın herhangi bir ücretle veya karşılıkla alınıp verilmemesi.

Şu kadar var ki, kişinin organ nakli konusunda evvela şu aşağıdaki tertibe riayet etmesi de gerekir.

1-Kişinin madeni (platin gibi) eşyalardan istifadesi.

Organ nakli hakkında geniş açıklama

Yazar Ali Kara

Çarşamba, 24 Aralık 2008 14:49 - Son Güncelleme Çarşamba, 24 Aralık 2008 18:35

2-Kişinin temiz olan, tezkiye edilmiş hayvanın cüzünden istifadesi.

3-Önce domuz ve köpeğin gayrısında olan hayvanlardan istifadesi.

4-Köpekten istifade mümkün değil ise domuzdan istifadesi.

5-Ölmüş olan insandan istifadesi.

6-Canlı olan insandan istifadesi, (eğer organını veren kişinin hayatına herhangi bir zarar getirmiyor ise.)

Şunu da ifade edelim ki İslam düşmanlığı yapan ve küfre hizmet eden kimse ve müesseselere, organ teberru etmekte caiz değildir. [\[1\]](#)

Netice olarak derizki, bu kadar hassas şartlar incelendikten sonra, yine de yetkili alimlerin tercihi söz konusu iken, mücerret cevaz yolunu tutarak organ naklini teşvik edercesine meşrulaştırmanın ne kadar yersiz olduğunu düşünmek gerektir.

Bazıları da bu meseleyi üç kısımda incelemişlerdir:

1: İnsanın kendi vücudundan organının kendisine nakli. Damarı, derisi, kemik parçası v.s. cüzlerinin hasta olan kısmına aktarılması gibi.

2: Ölünün cüzünden istifade ederek canlı kimseye organını nakletmek.

3: Canlı kimseden, canlı kimseye organ nakletmek.

Bütün bu kısımlar, yukardaki şartları haiz olunca, organ naklinin cevazı hususu alimler arasında itibar görmüştür. Ancak canlı kimseden, canlı kimseye organ naklinde muhalefet eden alimler, diğer iki kısma nisbetle daha fazladır. Bunun sebebi, insan kendi cüzüne malik değildir ki onda tasarruf etsin. Ancak şiddetli zaruret halinde ve organı alınan kimseye hiçbir zarar gelmeyecekse, bu kısımda da nakle cevaz verilmiştir.

Netice olarak, estetik, güzellik için ve zaruret olmaksızın organ naklinin ve fitratın değiştirilmesinin caiz olmadığı aşikardır.

Yukarda bahsedilen zaruret, islam alimlerinin beyan ettiği aza veya canın helak olması durumudur. Hacet ile zarureti karıştırmamak lazımdır. Kendimize göre zaruret ihdas edemeyiz, bunu, şartlar ve ilim ehli tespit eder.

Yeri gelmişken şunları da ifade edelim:

* Hırsızlık suçundan dolayı devlet tarafından eli (bilekten) kesilen kişinin eline, organ veya yapma bir el takmak, ayeti kerimede beyan edilen “**Allah tarafından ceza olarak**” ifadesine ters düştüğünden, caiz görülmemektedir. Zira hırsızın elinin kesik olarak görülmesinde, masum kimseler için pek çok faydeler vardır.

* Kan vermekte dikkat edilecek husus ücret karşılığında olmamasıdır, hastane işlemleri için alınan ücret ayrı bir husustur. Kanı alınan kimsenin bilinen, tanınan, helal lokma sahibi iyi kimselerden olmasına dikkat etmelidir. Zira haramla beslenen vucud ateşe daha layıktır.

* Saçı saça eklemek (peruk gibi), hadisi şerifle lanetlenmiştir. Dişleri, güzellik için altınla

Organ nakli hakkında geniş açıklama

Yazar Ali Kara

Çarşamba, 24 Aralık 2008 14:49 - Son Güncelleme Çarşamba, 24 Aralık 2008 18:35

kaplamak veya seyrekleştirmek te caiz değildir.

[\[1\]](#) (KAYNAKLAR: Fetavayı hindiye-El-fıkhıl İslam ve edilletühü, El-Muntehebat el-fıkhiyye-İslam araştırmaları merkezi, İslam ve Toplum. Cilt 2)